

П.М. Рабінович, О.В. Гришук

**ПРАВО ЛЮДИНИ
НА КОМПЕНСАЦІЮ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ**

(ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ)

УДК 340.12 (477) + УДК 342.7 (477)
ББК 67.9(УКР)300.7

П.М. Рабінович, О.В. Гришук

Право людини на компенсацію моральної шкоди (загальнотеоретичні аспекти)

Праці Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування Академії правових наук України / Редкол.: П.М. Рабінович (гол. ред.) та ін. – Серія І. Дослідження та реферати. Випуск 9. – Львів, 2006. – 140 с.

Р 12

Рецензенти:

М.І. Козюбра, доктор юридичних наук,
О.Г. Мурашин, доктор юридичних наук,
І.М. Погрібний, кандидат юридичних наук

Пропонована монографія продовжує започатковане у 1997 році видання праць Львівської лабораторії прав людини Академії правових наук України (нині - Львівської лабораторії прав людини і громадянина Науково-дослідного інституту державного будівництва та місцевого самоврядування цієї Академії).

У ній досліджується – в загальнотеоретичному аспекті – право людини на компенсацію моральної шкоди. Законодавство України використано за станом на січень 2004 року.

Призначена для науковців, викладачів, студентів і аспірантів юридичних та інших гуманітарних навчальних закладів, юристів-практиків, громадських правозахисників та й, зрештою, для усіх, хто не байдужий до проблем прав людини.

Засновник: Президія Академії правових наук України

Редакційна колегія: П.М. Рабінович (гол. ред.), Ю.М. Грошевний,
В.Т. Нор, В.Ф. Сіренко, Ю.М. Тодика, С.П. Добрянський (відповід. секр.)

ISBN 966-603-528-6

ББК 67.9(УКР)300.7+67.312.1
© Львівська лабораторія прав людини і громадянина АПРН України, 2006
© П.М. Рабінович, О.В. Гришук, 2006
© Видавництво «Світ», 2006

ПЕРЕДМОВА

На сучасному етапі розвитку світової спільноти проблема прав і свобод людини є домінуючою. У цьому напрямку прийнято низку міжнародних нормативно-правових актів, котрі визначають людину найвищою цінністю суспільства, а належне забезпечення її прав і свобод – головним обов'язком демократичної держави. Так, преамбула до Загальної Декларації прав людини закріплює положення, за яким визнання гідності, властивої всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їх прав є основою свободи, справедливості та загального миру. Преамбула до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права проголошує, що всі права людини «випливають із властивості людській особі гідності».

Дані положення отримали своє відображення й у Конституції України, згідно з якою людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність та безпека є найвищою соціальною цінністю, а утвердження і забезпечення прав і свобод людини – головним обов'язком держави (ст. 3). Саме закріплення за державою обов'язку забезпечення прав і свобод людини дає можливість, у випадку порушення останніх, звернутися до суду з метою їх захисту та відновлення, а також за компенсацією шкоди, завданої таким порушенням. У зв'язку з цим, набуває особливої актуальності створення розвиненого механізму реалізації прав і свобод людини, одним із яких є право людини на компенсацію шкоди моральної.

В Україні право на компенсацію моральної шкоди отримало законодавче закріплення лише 1993 року, коли чинний на той час Цивільний кодекс України було доповнено статтею 440-1. У радянський період це право не було юридично визнаним. Поміж тим, своєрідний аналог права людини на компенсацію моральної шкоди можна зустріти ще у правових пам'ятках нашої держави, що свідчить про традиційну належність даного інституту до права України.

На сучасному ж етапі законодавець визнає, що право на компенсацію моральної шкоди є однією із гарантій захисту й інших прав і свобод людини. Це право прямо передбачене Конституцією України та знайшло своє юридичне закріплення у значній кількості інших законодавчих актів. Водночас жоден із них не містить не лише визначення загального поняття розглядуваного права, але й загального поняття самої моральної шкоди. Такі акти розкривають зміст моральної шкоди лише стосовно регульованих ними галузевих правовідносин. У зв'язку з цим, поряд із відносною уніфікацією поглядів щодо самої можливості компенсації моральної шкоди, чітко простежуються відмінності в інтерпретації та